

74 doden en grote oorlogsschade in Gilze en Rijen door Duitse vliegbasis

Herinneringsbordje: klein beeld voor grote gebeurtenis

Het in de Tweede Wereldoorlog zwaar getroffen Gilze en Rijen brengt dit leed in beeld. Het Duitse vliegveld was doelwit. **Vaak vielen bommen op verkeerde plekken.** Op 21 bordjes is te lezen wat er op die plekken is gebeurd.

Berry van der Heijden
Gilze en Rijen

Het Duitse vliegveld Gilze-Rijen heeft Gilze, Rijen, Hulten en Molenschot tijdens de oorlog veel onheil en leed gebracht. Geallieerde bombardementen, vernielingen door Duitsers, explosies. Liefst 74 doden waren er te betreuren, woning, kerk noch bedrijf werd gespaard.

De Duitsers waren bezig om van de basis een van de grootste vliegvelden van Europa te maken en daarom was Gilze-Rijen een geliefd doelwit.

Vanaf Fliogerhorst Gilze-Rijen stegen Duitse bommenwerpers op met bestemming Engeland en later Antwerpen. Duitse jagers probeerden geallieerde toestellen neer te halen.

Op initiatief van burgemeester Jan Boelhouwer plaatst de gemeente in samenwerking met Heemkring Molenheide herinneringsbordjes op historische plekken. Een QR-code op elk bordje leidt via mobiele telefoon of tablet naar meer informatie op de website van Heemkring Molenheide die de locaties heeft uitgezocht en de verhalen geschreven. Recentelijk zijn weer vijf bordjes geplaatst, waar

▲ Uit zijn herinnering tekende Wout van den Hout uit Gilze in 1998 een deel van de lijkstoot die 23 augustus naar de Hultense kerk ging.

door het totaal op dertien komt. In totaal worden straks 21 historische plekken aan een fiets- en wandelroute gekoppeld. Op drie plaatsen staan luisterpalen. Zij maken deel uit van de *Liberation Route*, die vanaf Normandië tot aan Berlijn de geallieerde overwinningstocht volgt. Deze

staan op het Bisschop de Vetplein (waterput) in Gilze, bij 't Vermaeck te Rijen en bij restaurant Stad Parijs in Hulten. De heemkring gebruikt bij de teksten het vijfdelige boekwerk *Vijf jaar Luchtfront, Gilze-Rijen* uit de jaren 80 van de vorige eeuw, van dagboeken en gesprekken.

Borden om bij te gedenken

■ Thema's nieuwe herinneringsborden in Gilze en Rijen 1940-1945:

- **Molenschot, Broekstraat**: dodelijk slachtoffer bij de bevrijding van Molenschot.

- **Rijen, Julianastraat**: Lederfabriek

Noord-Brabant door bommen getroffen.

- **Hulten, Hulteneinde-straat**, 23 doden, bombardement: zie ook kader.

- **Gilze, Raadhuisstraat**, gezin in 't Ven getroffen, bom, 5 juli 1944.

- **Gilze: Bisschop De Vetplein**, gezin Sikken-ga getroffen door bom 5 juli 1944.

Eerder al geplaatst:

- **Kerktoeren Molenschot** verplicht ingekort, 1942.

- **Bombardement Hulten**, 3 september 1944

- **Munitietrein Rijen** explodeert op station,

Duitse bommenwerper stort neer op Gilze, 10 doden, 4 september 1940.

- **Het Blok**, werkkamp op luchthaven, 30 augustus 1943.

- **Duitsers blazen** o.m. nieuwe raadhuis uit 1939 in Nerhoven op, 10 oktober 1944.

- **Molenschot, Broekstraat**, reparatieloods Duitse bommenwerpers, eind 1940.

- **Rijen**, Duitsers vernielen kazerne en zes fabrieken in Rijen, Dolle Dinsdag, 5 september 1944.

Krant meldt schade WOII

De krant beschrijft 11 september 1945 de schade rond Gilze-Rijen:

Op 10 oktober 1944 vernielden de Duitsers alle kostbare gebouwen, waaronder het nieuwe raadhuis. Met bombardementen op het vliegveld kwamen 74 ingezetenen om het leven. Totaal verwoest werden 64 woonhuizen, 44 boerderijen, 6 fabrieken, 1 kerk, 2 pastorieën, 3 scholen, 1 gemeentehuis en 1 kazerne. 68 panden moesten gesloopt worden.

De dag dat Ad haar been verloor, begon zo gewoon

Berry van der Heijden
Gilze

Het leek gewoon een dag in de oorlog, donderdag 19 augustus 1943. Tot om 19.00 uur Amerikaanse bommenwerpers verschenen voor het eerste van vele bombardementen op de vliegbasis Gilze-Rijen. De bommen vielen te vroeg. Een vreselijke vergissing: 23

Bloed spoot als een fonteintje uit mijn knie, ik heb mijn duim maar in het gaatje gestoken

— Ad Anssems

doden en vele gewonden was het gevolg, bijna allen uit Hulten.

De jeugdige gebleven zussen Ad (99, rechts op de foto onder) en Nel (90) Anssems overleefden maar net. De zussen hielpen hun vier broers met de haverrooigst op de akker in Hulten. „Twee broers riepen: 'Ga liggen!' Maar toen was het al gebeurd”, zeggen Nel en Ad. „Je kunt je niet voorstellen hoeveel geweld explosies geven. Ik weet van de eerste drie weken alleen nog flarden”, vertelt Ad. „Ik zag een fonteintje bloed uit mijn knie spuiten. De slagader was geraakt door een granaatscherf. Ik kan niet tegen bloed, maar heb mijn duim in het gaatje gestoken”, lacht ze. Even later bond een broer het been af met een zakdoek. Nel had een scherf in haar bil. Zij ging bij broer Janus

zitten. „Hij was doorzefed, bloedde overal. Op weg naar het ziekenhuis in Tilburg is hij overleden.” Ze werden als laatsten geholpen, omdat ze achter in het veld lagen. Pas om 21.00 uur werden ze naar Tilburg gebracht. „Overal gilden en kreunden mensen. Ik lag naast een kind van zes. Ze is die nacht overleden.”

Nel vertelt dat niemand verwachtte dat Ad het zou overleven. „Op zaterdag is ze bediend. Ze had 41 graden koorts.” Penicilline was er nog niet in Nederland. Een kap met warme lampen werd over haar heen gezet. „Ik zag hoe mijn tenen zwart werden, maar begreep niet wat dat betekende”, zegt Ad. Het been werd tien centimeter boven de knie geamputeerd. Een

half jaar lang heeft ze vreselijke pijnen geleden. Een prothesemaker zat in Dordrecht, maar dat was nog niet bevrijd. In Antwerpen werd een kunstbeen aangemeten en ze moest opnieuw leren lopen. En dat ging goed. Een prothese was zo nieuw dat de artsen in Tilburg ernaar kwamen bekijken.

Haar verkering kende ze toen pas een half jaar. Nico trouwde met Ad, ondanks haar handicap. Hij overleed in 1967 aan een hersentumor. „Nico was een goede man.” Levenslust is de bijna 100-jarige niet verloren. Soms keert de oorlog een paar dagen terug in haar hoofd. „Wij zitten niet lang in de put”, zegt Nel, die haar zus elke zondag thuis bezoekt. Want Ad woont nog zelfstandig. In de extra tijd, zo noemen ze dat.

